

A photograph of a pregnant woman being embraced from behind. The image is overlaid with a semi-transparent teal color. The woman's hands are resting on her belly. The background is blurred, suggesting an outdoor setting with trees.

Hiv ja raskaus

Lukijalle

Esite on suunnattu hiv-tartunnan saaneille raskautta suunnitteleville tai raskaana oleville naisille ja perheille. Esitteessä käsitellään hiv-tartunnan huomioimista raskautta suunniteltaessa sekä raskauden aikana. Tämä esite on tehty Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Infektioklinikan ja Hivpointin yhteistyönä.

hiv|point

Tietoa hivistä

Hiv tarttuu heikosti. Hiv ei leviä ilman tai kosketuksen välityksellä, eikä missään arkipäivän tilanteissa.

Hivin tartuntatavat ovat:

- suojaamaton emätin- tai anaalisyhdyntä hiv-tartunnan saaneen kanssa, joka ei ole toimivalla lääkityksellä
- hi-virusta sisältävän sperman, esiliukasteen tai emätineritteen saaminen suuhun
- hi-virusta sisältävä veren- tai elinsiirto (Suomessa luovutettu veri ja elimet testataan)
- hi-virusta sisältävän neulan, ruiskun tai muun pistovälineen käyttö
- hiv-tartunnan saaneelta äidiltä lapseen raskauden, synnytyksen tai imetyksen aikana (jos äiti ei ole toimivalla lääkityksellä)

Hiviin ei ole tällä hetkellä parantavaa lääkehoitoa, mutta säännöllinen hiv-lääkitys pysäyttää infektion etenemisen. Toimivalla lääkityksellä oleva hiv-tartunnan saanut henkilö ei tartuta hiviä eteenpäin.

Lapsen saaminen hiv-tartunnan saaneena

Hiv-tartunnan saaneilla ei ole rajoituksia lapsen saantiin, vaan hiv-tartunnan saaneet voivat perustaa perheen siinä missä muutkin. Hiv-tartunnan saaneiden toiveet ja oikeudet perheen perustamiseen ovat samanlaisia kuin muillakin. Raskautta suunniteltaessa on tärkeää jutella jo hyvissä ajoin asiasta hoitavan infektiolääkärin kanssa. Hiv-tartunnan saaneen hedelmällisessä iässä olevan naisen lääkitys tulisi suunnitella aina ottaen huomioon raskauden mahdollisuus.

Toimivalla lääkityksellä oleva henkilö ei tartuta hiviä, joten hedelmöityskeinona voi olla yhdyntä.

Jos miehellä on hiv-tartunta ja naisella ei, on yhtenä vaihtoehtona on ennaltaehkäisevän lääkityksen käyttö (PrEP, Pre-Exposure Prophylaxis). Suuri osa pareista päätyy valitsemaan hedelmöityskeinoksi suojaamattoman yhdynnän ilman ennaltaehkäisevää lääkitystä. Hoitava lääkäri tekee lopullisen arvion ennaltaehkäisevän lääkityksen tarpeesta.

Jos raskaus ei näin toimien käynnisty vuoden kuluessa, suositellaan keskustelemaan asiasta gynekologisen seurannan tai infektiolääkärin vastaanoton yhteydessä lapsettomuusselvitysten käynnistämiseksi. Hiv-tartunnan saaneilla on oikeus hedelmöityshoitoihin Suomessa.

Hiv-infektio ja raskaus

Hiv-infektion ei tiedetä häiritsevän raskauden kulkua eikä raskaus vaikuta hiv-infektion kulkuun. Raskauden seuranta tehdään äitiyspoliklinikalla ja neuvolassa.

Ellei raskaana oleva henkilö ole toimivalla lääkityksellä, voi hiv siirtyä äidistä sikiöön missä raskauden vaiheessa tahansa, mutta suurin riski on loppuraskaudessa ja synnytyksessä. Hiv voi tarttua myös imetyksen välityksellä. Synnytyshetkellä äidin veren virusmäärä on merkittävin tartunnan riskiä ennustava tekijä. Siksi hiv-testaus ja hiv-hoidon aloittaminen jo raskauden aikana on tärkeää.

Lääkehoito raskauden aikana

- Jos hiv diagnosoidaan raskauden aikana, aloitetaan lääkitys viivyttämättä.
- Äidin säännöllisesti otettu ja hyvin hoidettu viruslääkitys alentaa lapsen tartuntariskin jopa alle yhteen prosenttiin. Ilman lääkettä tartunnan riski on korkea, jopa 15-40 prosenttia. Hiv-infektion ja virusmäärien seurannasta sekä äidin lääkityksestä vastaa infektiolääkäri.
- Hiv-tartunnan saaneen äidin virusmäärää seurataan kuukausittain, kunnes se on riittävän matalalla tasolla (<20 kopiota/ml verta) ja tämän jälkeen seuranta tapahtuu noin kahden kuukauden välein.

Erityistilanteet raskauden aikana

- Lapsivesipunktio saattaa vähäisessä määrin lisätä sikiön tartunnan riskiä, mutta perustelluin luin syin se voidaan suorittaa. Istukan läpi pistämistä tulee välttää. Riski on todennäköisesti nyky lääkityksin minimaalinen.
- Istukkanäytettä ja napasuonipunktiota ei suositella tehtäväksi hiv-tartunnan saaneille raskaana oleville naisille sikiön tartuntariskin vuoksi.

Synnytys

Pääsääntöisesti synnytystapa-arvio tehdään raskausviikolla 36. Synnytystapa määritetään yksilöllisesti tilanteen mukaan äidin veren virusmäärän ollessa alle 200 kopiota/ml. Virusmäärän ollessa yli 200 kopiota/ml tehdään suunniteltu sektio raskausviikolla 38+, mikä pienentää tartunnan riskiä.

Synnytyksessä ei tehdä rutiininomaista kalvojen puhkaisua, episiotomiaa, scalp-elektrodin käyttöä tai oteta mikroverinäytteitä. Jos nämä toimenpiteet ovat synnytyksen hoidon kannalta hyvin perusteltuja, voidaan niitä tehdä harkiten. Synnytyksessä voidaan käyttää tarvittaessa apuna helppoa imukuppia.

Vastasyntynyt

Vastasyntyneelle tehdään PCR-määritys ja hiv-tartunta näkyy seuraavasti:

- Infektoituneista 38 prosenttia näkyy positiivisena testituloksena kahden vuorokauden iässä ja 93 prosenttia kahden viikon iässä.
- Lapsen PCR-määrityksen ollessa negatiivinen sekä yhden että kolmen kuukauden jälkeen syntymästä, voidaan todeta, ettei lapsi ole saanut tartuntaa.

Vauvan hoito

Hiv voi tarttua äidiltä lapseen imetyksen yhteydessä ja tästä johtuen hiv-tartunnan saanut äiti ei voi imettää, vaan ruokinta tapahtuu korvikemaidon tai luovutetun äidinmaidon avulla. Synnytyksen jälkeen äiti saa estolääkkeen maidonnousuun.

Jokaisen vauvaperheen arkeen kuuluvat vauvan normaali hoito ja huolenpito, varhainen vuorovaikutus vanhempien ja lapsen välillä, lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä vauvan puhtaudesta, läheisyydestä, unesta sekä turvallisuudesta huolehtiminen. Vauvaa hoitaessaan vanhemmat eivät voi tartuttaa lasta. Vanhempien ei tarvitse huolehtia hivin tartumisesta arkipäivän tilanteissa. Halaaminen, suukottelu ja läheisyys ovat tärkeä osa jokaisen vauvaperheen elämää.

Hivpoint

Hivpoint on ammatillinen toimija, joka tekee ennaltaehkäisevää työtä ja tarjoaa palveluita hiv-tartunnan saaneille ja heidän läheisilleen sekä tartuntaa pelkääville. Hivpointin matalan kynnyksen palveluita ovat hiv-pikatestaus sekä puhelin- chat- ja nettineuvonta sekä seksuaalineuvonta. Hiv-testeissä voi käydä kaikissa Hivpointin toimipisteissä varaamalla ajan puhelinneuvonnasta.

- Puhelinneuvonta toimii ma-to klo 10.00–15.30 numerossa 0207 465 705
- Nettineuvonta ja chat toimii osoitteessa www.hivpoint.fi

Hivpoint tarjoaa myös mahdollisuuden kriisi- ja tukikeskusteluihin sekä vertaistukeen. Kaikki Hivpointin palvelut ovat maksuttomia, nimettömiä ja luottamuksellisia. Palveluita on mahdollisuus saada suomen ja englannin kielellä. Tulkin käyttö on mahdollista asiakkaan toivomuksesta.

Hivpointin toimipisteet ovat Helsingissä, Tampereella ja Oulussa.

Yhteystiedot:

HELSINKI
Unioninkatu 45 K,
00170 Helsinki

TAMPERE
Aleksanterinkatu 29 A 29,
33100 Tampere

OULU
Kumppanuuskeskus
Kansankatu 53,
90100 Oulu

Hivpointin neuvonta:
puh. 0207 465 705
(ma-to klo10–15.30)

Nettineuvonta ja chat: www.hivpoint.fi